A man in a white shirt is standing and speaking into a microphone. He is surrounded by an audience of people sitting at tables. Some are looking at him, while others are looking at papers or laptops. The setting appears to be a conference or meeting room with large windows in the background.

Om
handicappedes
adgang til
bibliotekernes
digitale fremtid

Awareness

Om handicappedes adgang til bibliotekernes digitale fremtid

„Det er ikke et spørgsmål om, at man skal have store summer til udvikling. Det er nok i højere grad et spørgsmål om at få „awareness“ - at få skabt opmærksomhed om problemstillingerne og i den forbindelse oplyse, om de erfaringer og ideer, som allerede findes.

Mads Bryde Andersen, ordstyrer ved høringen - om høringen

Awareness

*Citatuddrag og sammenfatning af meningstilkendegivelser på Danmarks
Blindebiblioteks høring den 17. september 1999 om handicappedes
adgang til informationer i bibliotekernes digitale fremtid.*

Indhold

Biblioteker til alle - informationer til alle 7

13 Hvad er det realistisk at forvente?

Adgang til forskningen og forskningsbibliotekerne 18

23 Teknologi og tilgængelighed

Professionel biblioteksbetjening af handicappede 30

35 Opgavefordeling fremover?

45 DBB's fremtidige rolle

Udgivet af: Danmarks Blindebibliotek, 2000 **Oplag:** 500 eks.

Redaktion: Lisbeth Trinskjær og Anette Mørch **Anshavende:** Elsebeth Tank

Design: Katrine Dahlerup **Tryk:** Kailow Tryk **Foto:** Thomas Wilmann

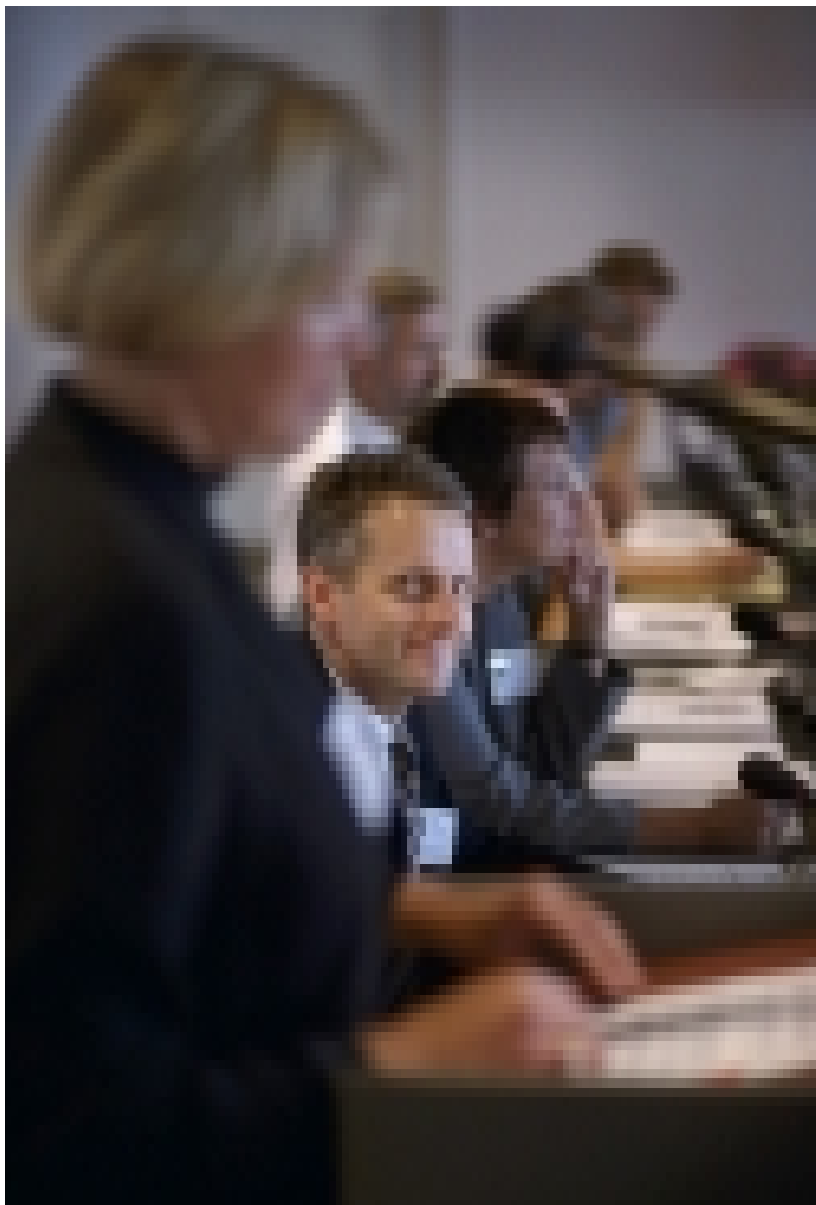
Denne publikation fås også som e-tekst og findes på www.dbb.dk

Biblioteker til alle - informationer til alle

En af bibliotekernes væsentlige opgaver er at understøtte landets borgere med viden og informationer, så disse borgere bliver i stand til at deltage aktivt i samfundslivet og i demokratiets processer. Fri adgang til information er en forudsætning for, at vi alle får lige mulighed for at skaffe os kontrol over vores eget liv og mulighed for demokratisk medindflydelse på samfundsudviklingen.

De elektronisk bårne informationer får stigende værdi som informationskilder i vores liv. Betydningen af at have adgang her til kan næppe overvurderes. Derfor er tanken om, at alle disse digitalt lagrede informationer kan tilgængeliggøres for store, nye grupper af mennesker så tillokkende. Mennesker, der på grund af funktionsnedsættelser hidtil har levet i et informationsmæssigt underskud, kan komme på omgangshøjde. Blinde, svagsynede, ordblinde og andre, der i mange år har måttet nøjes med et begrænset antal af særligt tilrettelagte medier, f.eks. lydbøger og punktskrift, har med den moderne teknologi mulighed for at få adgang til de digitale herligheder.

Mads Bryde Andersen, Professor ved Retsvidenskabeligt Institut, Københavns Universitet var høringens ordstyrer.

En blind vil kunne læse en digitaliseret tekst ved brug af en skærm-læser og en talesyntese - eller et punktskriftdisplay. For svagsy-nede er et forstørrelsesprogram på PC'eren en mulighed. Ord-blinde vil på lige fod med blinde og svagsynede kunne have glæde af talesyntesen sammen med en velovervejet grafik, der kan glæde både handicappede og ikke handicappede.

Det er således teknisk muligt at gøre op med de informations-mæssige uligheder. Men en handicapvenlig teknologiudvikling skal medtænkes og integreres fra et projekts spæde start. Det kræver "awareness" f.eks. i biblioteksvæsenet. Lige her og lige nu. Ellers forpasser vi mange store chancer. Og skal man først indtænke tilgængelighedshensynet, når produktet er færdigudviklet, vil man stå overfor en tidskrævende, kompliceret og unødvendig dyr op-gave.

Der er altså intet at betænke sig på. Det mener vi i hvert fald på Danmarks Blindebibliotek. Men hvad med den øvrige biblioteks-sektor - er der tilslutning til ideerne? Er der viden og opmærk-somhed på barrierer og muligheder - og er der vilje til at nyttig-gøre teknologiens store potentialer? Det var nogle af de spørgs-mål Danmarks Blindebibliotek og DBBs Brugerkomite gerne ville have svar på. Derfor inviterede DBB til en høring på Det Konge-lige Bibliotek den 17. september 1999.

Biblioteksvæsen, handicaporganisationer, ministerier og andre samarbejdspartnere blev inviteret til at diskutere og lytte til hin-anden. Et indbudt panel lagde for med hver deres syn på pro-

blemstillingen. Derefter udspillede sig en uforudsigelig, men givende debat, som tydeliggjorde, at bibliotekerne gerne vil være med, at det kan være svært at finde ressourcer og overskud til den efterlyste indsats, men at mere information om teknologi og tilgængelighed kan være en af vejene fremad. Det blev også klart at adgangen til flere informationer er en hjertesag for både Dansk Blindesamfund og Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark.

PANEL

- **Helle Wiese:** Formand for Bibliotekslederforeningen, stadsbibliotekar i Fredericia.
- **Børge Søndergård:** Næstformand for Danmarks Biblioteksforening, stadsbibliotekar i Horsens.
- **Erland Kolding Nielsen:** Direktør for Det Kongelige Bibliotek.
- **Jens Thorhauge:** Direktør for Biblioteksstyrelsen.
- **Mogens Wiederholt:** Sekretariatsleder for Center for Ligebehandling af Handicappede.
- **Ordstyrer, Mads Bryde Andersen:** Professor ved Københavns Universitet, Det Retsvidenskabelige Institut.

Nærværende pamflet består af uddrag og sammenfatninger af udtalelser fra høringen. Danmarks Blindebibliotek håber, at den vil kunne inspirere til både diskussion og handling lokalt. Vi vil gerne være med.

Efter høringen

På Danmarks Blindebibliotek oplever vi, at der er meget grøde i aktiviteterne omkring tilgængelighed. Siden høringen er der taget en række initiativer i den gode sags tjeneste. Det tilskriver vi ikke høringen alene. Allerede i 1998 gennemførte Center for Ligebehandling af Handicappede en stor undersøgelse af folkebibliotekernes tilgængelighed, og denne undersøgelse er blevet modtaget positivt og konstruktivt i bibliotekerne. Derudover er der generelt i samfundet fokus på tilgængelighed for alle, og det kommer også til udtryk i en kommende bibliotekslov, der henleder bibliotekernes opmærksomhed på ansvaret for, at teknologiens muligheder også udnyttes til gavn og glæde for handicappede.

Konkret er Danmarks Blindbibliotek selv involveret i følgende nye aktiviteter:

- På vegne af Biblioteksstyrelsen og DEF undersøger Danmarks Blindbibliotek handicappedes adgang til forskningsbibliotekernes elektroniske ydelser. Undersøgelsesresultaterne afrapporteres endeligt den 8. februar 2000. Det er DBBs indtryk, at flere af de store forskningsbiblioteker, med afsæt i den første afrapportering, er gået videre i deres eget arbejde for at gøre hjemmesider og andre elektroniske ydelser tilgængelige for handicappede. Rapporten kan bestilles hos DBB eller downloades på www@ddb.dk
- Biblioteksstyrelsen har givet DBB i opdrag at teste tilgængeligheden til 'DanBib for alle'. DBB har således gennemført test med en række rutinerede blinde og svagsynede pc'brugere. På denne baggrund har vi anbefalet en fælles version af 'DanBib for alle', som kan tilgodese behov hos ordblinde, blinde og svagsynede såvel som seende.
- Biblioteksrapporten har taget hul på tilgængelighedsovervejelser, og har blandt andet til hensigt at søge at identificere det grundlag Biblioteksrapporten vil anbefale som vejledende for en hjemmesides tilgængelighed. DBB forventer at bidrage i denne proces.
- DBB har indledt et samarbejde med Center for Tilgængelighed i Århus og Statens Information omkring vejledning og konsulent-tjeneste i forhold til tilgængelige hjemmesider.

Hvad er det realistisk at forvente?

Aspekter i spørgsmålet om handicappedes adgang til information i bibliotekernes digitale fremtid. Hvad er det rimeligt at forlange? Hvad er i det hele taget muligt? Kan forhindringer som ophavsrettighedshavernes interesse overkommes? Og hvor hurtigt går den teknologiske udvikling?

Mogens Wiederholt,

sekretariatsleder for Center for Ligebehandling af Handicappede:

„Der er noget der tyder på, at den politik vi har ført i biblioteksvæsenet har gjort handicappede til en gruppe, som måske slet ikke tænker biblioteket ind som en del af deres hverdag. Jeg synes, der er meget, der tyder på, at man har valgt bibliotekerne fra, og siger: så kommer vi der slet ikke, fordi der er andre måder at få løst sine problemer - eller sin biblioteksbetjening på. Og det er selvfølgelig et problem. Jeg synes, handicappedes brug af bibliotekerne er vigtig - både ud fra den betragtning, at bibliotekerne er væsentlige informationsspredningssteder og fordi de er en af de væsentlige kulturelle institutioner i lokalmiljøet. Der er andre grunde til at komme på biblioteket end for at hente bøger.“

Helle Wiese, formand for Biblioteksledere-foreningen, stadsbibliotekar i Fredericia:

„Overskriften for høringen i dag sætter spørgsmålstejn ved, om bibliotekerne er for alle. Og svaret er selvfølgelig, at naturligvis er de det. Det er jo netop det, bibliotekerne er til for, at sikre alle den lige og frie adgang til viden, information og kulturelle oplevelser. At nogen er mere lige

end andre, det er der nok en del af bibliotekets forskellige brugere, som vil hævde. Tidligere, da var det sådan, at biblioteket var et fysisk rum. Biblioteksbenyttelse afhang altså af, om man var i stand til at transportere sig til et fysisk rum, og det er et af de steder, hvor vi har den første hurdle, der siger, at biblioteket måske ikke er for alle.

Folkebibliotekerne virker under hensyntagen til lokalområdets karakter, og det kommer til udtryk i de prioriteringer, som folkebibliotekerne foretager. I alle folkebiblioteker vil der nok være nogle generelle tilbud af en eller anden art til handicappede. Og det kan da godt være, at de nogle steder er af en bedre kvalitet end andre steder. Men det betyder også, at der i nogle folkebiblioteker er gode og specielle tilbud til specielle handicapgrupper netop der, hvor virkeområdets karakter tilsiger det. Og den slags prioriteringer foretager folkebibliotekerne, når det handler om handicapgrupper, uddannelsesgrupper eller indvandrere-/flygtningegrupper. Det er en del af det, at prioritere et folkebibliotek i forholdet til lokalområdet.

Jeg synes, at det er fint, at alle folkebiblioteker tilbyder lyd-bøger og bøger med stor skrift. Lydbøgerne udgjorde i 1997 cirka

2,2% af materialesamlingen og udlånene udgjorde ligegodt 3% af de samlede udlån. Så er der over 100 folkebiblioteker, der producerer lokale lydavisere. Og der er mindst lige så mange folkebiblioteker, som indkøber fagvideoer er bl.a. til glæde for ordblinde brugere. Og uanset, at disse materialetyper er uforholdsmæssig dyre, så købes de altså i stort omfang i folkebibliotekerne - selv om købekraften for materialer har været noget vigende igennem en årrække.“

Børge Søndergård, næstformand for Danmarks Biblioteksforening, stadsbibliotekar i Horsens:

„Rapporten om folkebibliotekernes tilgængelighed udarbejdet af Center for Ligebehandling af Handicappede påpeger, at bibliotekerne er blevet bedre til at gøre sig fysisk tilgængelige, og de traditionelle materialer til handicappede er vi nogenlunde på omgangshøjde med, men den er meget kritisk overfor folkebibliotekernes måder at håndtere tilgængelighed til søgeredskaber og Internet samt tilgængelighed til bibliotekernes hjemmesider på. Endelig mener den, at bibliotekspersonalet trænger til efteruddannelse, når det drejer sig om kendskab til betjening af handicappede medborgere.“

Jens Thorhauge, direktør for Biblioteksstyrelsen:

„I disse bibliotekslovstider kan man jo sige, at det er både et spørgsmål om at give borgere i forskellige kommuner rimeligt lige vilkår, og det er et spørgsmål, om at give grupper med forskellige forudsætninger rimeligt lige vilkår. De muligheder vi har for det, er bedre end de nogensinde har været, fordi der er et fantastisk potentiale i informationsteknologien. Men som det jo mange gange

er blevet påpeget i diskussionen om informationssamfundet, så ligger der også en risiko der. Der er en risiko, for at man laver en meget hastig udvikling, der faktisk øger forskellen imellem dem, der har adgang til information, - god, hurtig, effektiv adgang til information, og dem, der ikke har det.

Jeg ser og hører med interesse, at folk, der ved mere om det end jeg også er usikre på i hvor hurtigt et tempo bibliotekerne skal åbne for tilbud om adgang til syntetisk tale og lignende. Der skal eksperimenteres med det; der skal indhentes erfaringer og i trit hermed, skal vi give adgang til de muligheder, der er.“

Erlend Kolding Nielsen, direktør for Det Kongelige Bibliotek:

„Man kunne jo stille spørgsmålet; kunne man nogensinde forestille sig, at Nationalbibliotekets samlinger vil være fuldt tilgængelige for blinde? Det kan man naturligvis ikke. Det er helt umuligt. Det er heller ikke et mål for det offentlige. Når man ser på målet i betænkning om offentlig information, så er det den aktuelle offentlige information, man vil stille til rådighed - ikke alt det historiske, og ikke alt det forskningsmæssige. Så kun i den udstrækning, at teknologien kunne løse det for os, kunne man måske forvente det.“

Poul Lüneborg, formand for Dansk Blindesamfund:

„Nogle af jeres indlæg er meget præget af i dag, og i går og det høringen her handler om, det er altså i morgen. Det er meget godt, at bibliotekerne har gjort et stort stykke arbejde siden anden verdenskrig og frem til udgangen af 1999, og det skal selvfølgelig påskønnes. Men det, som er interessant ved denne høring

er, at der for en gangs skyld er nogen, der måske i 11. time, men dog inden klokken går i slag, har sagt, at vi står overfor et teknologiskifte, som giver os nogle fantastiske muligheder. Og jeg tror faktisk det er på grund af jeres - undskyld udtrykket, uvidenhed - at I er så nervøse og tilbageholdende overfor denne her diskussion. Teknologiskiftets betydning vil afhænge af, om den politiske vilje til at gøre information tilgængelig i elektronisk form er til stede eller ej.”

Det blev også sagt - Det går hurtigt. Hvordan kan vi sikre os, at de nye digitalt baserede servicesystemer indenfor biblioteksvæsenet er tilgængelige også for morgendagens samfund? - Kan man tvinge producenterne til, via lovgivningen, at aflevere en digital kopi til Danmarks digitale Bibliotek? Jeg tvivler på, at der er politisk vilje til at tvinge noget igennem overfor ophavsretshaverne.

Adgang til forskningen og forskningsbibliotekerne

Hvem har informationsansvaret ved de videregående uddannelser? Hvad med Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek? Vil moderinstitutionerne tillade forskningsbibliotekerne at anvende ressourcer på handicaphensyn? Er forskningsbibliotekerne så væsensforskellige fra folkebibliotekerne, at tilgængelighed ikke kan lade sig gøre? Og sidst, men ikke mindst; er det simpelthen relevant at forestille sig handicappede brugere af forskningen?

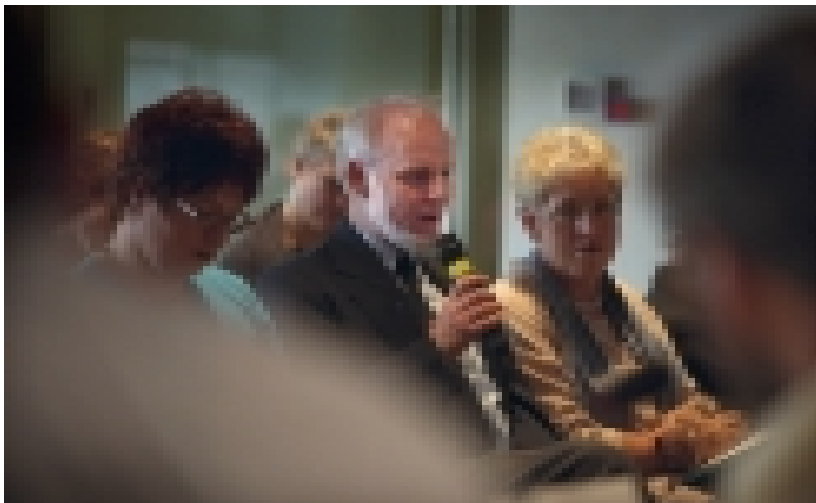
Erland Kolding Nielsen, direktør for Det Kongelige Bibliotek:

„Mig bekendt har vi ikke haft blinde, som en egentlig målgruppe for vores virksomhed. Og det skal man måske. Det er måske politisk ukorrekt at sige det, men ikke desto mindre er det et faktum. Og spørgsmålet er også i hvilken udstrækning, de vil være vores målgruppe i fremtiden, idet hovedparten af Danmarks Forskningsbiblioteker jo er uddannelsesbiblioteker for videregående uddannelser og forskningsbiblioteker for forskningen. Og i den udstrækning, at de handicappede ikke er inde - om jeg så må sige - eller kommet op i uddannelsespyramiden, har man naturligvis heller ikke tænkt nærmere over disse problemstillinger.

Det er jo være et interessant spørgsmål at stille, om man kunne forvente, at alle informationssystemer kan konverteres til eller kan forsynes med en parallel blindeadgang, således at blinde får parallel adgang til alt? Det kan man muligvis, men jeg tør ikke sige noget om hvornår. Men i givet fald, så skal det altså ske centralt for så vidt angår et bibliotek som Nationalbiblioteket. Derimod tror jeg ikke, det er realistisk at forestille sig, at hovedparten af de øvrige forskningsbiblioteker vil få sådanne adgange, og det hænger sammen med, at kun i den udstrækning, at der er blinde, som har mulighed for gennem kvalificering og særlig hjælp at arbejde sig igennem uddannelsessystemet og op på det niveau, har de pågældende biblioteker en betjeningsforpligtelse.“

Kurt Nielsen, næstformand, Dansk Blindesamfund:

”Jeg kan ikke lade være med at stille det spørgsmål, om Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek i fremtiden ikke også har

ansvar for at stille information til rådighed for handicappede studerende på højere niveau, under højere uddannelse, videregående uddannelse og måske også for handicappede, som driver forskningsmæssig virksomhed? Det er jo en virkelighed, vi kender i dag, at der er ganske mange handicappede studerende i videregående uddannelser, og for mig at se, må der ligge en forpligtigelse i forskningsbibliotekerne for også at skabe informations-tilgængelighed til denne del af den danske befolkning.“

Elsebeth Tank, direktør, Danmarks Blindebibliotek:

„Der findes mellem 80 og 100 studerende i dag, som er blinde eller svagsynede, og som er i gang med en uddannelse på et akademisk niveau. De betjenes med hensyn til studiemateriale af Institutet for Blinde og Svagsynede. Derudover findes stort set lige så mange færdiguddannede akademikere, som er i erhverv, og som betjenes af Danmarks Blindebibliotek. Det er primært med udgangspunkt i disse to grupper, at vi kan konstatere, at mennesker med handicap i dag gennemfører akademiske uddannelser.

Erlend Kolding Nielsen, direktør for Det Kongelige Bibliotek:

„Problemstillingen er naturligvis for forskningsbibliotekerne, dybden. Der er så mange umådelig flere informationer, og de er umådelig meget mere varieret og forskellige, omfatter umådelig mange flere fagområder og forskningsområder end hvad der umiddelbart er tilgængeligt i folkebibliotekerne. Det kan man naturligvis ikke forestille sig, at der bliver fuld adgang til. Intet forskningsbibliotek har ressourcer, jeg tror ikke deres moderinstitutioner vil til-

lade, at de bruger store midler på det her område. Men i den udstrækning, at det kan ske centralt og for eksempel som sidesystemer til nogle af dem, der nu udvikles i de kommende år, vil der være en mulighed her. Jeg kan naturligvis ikke - selv om jeg er medlem af DEF-styregruppen - give noget som helst løfte om, at vi vil bruge mange penge, til dette område. Det er ikke formålet med DEF-bevillingen.

Vi har faktisk drøftet spørgsmålet og afventer nu den undersøgelse Danmarks Blindebibliotek udarbejder for Biblioteksstyrelsen. Men DEF står altså for Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek og de problemstillinger, som gælder for det enkelte forskningsbibliotek gælder naturligvis også for DEF som helhed. Så det er lidt svært at svare så kontant og måske også politisk korrekt på alle de forventninger, der ligger i alle de spørgsmål, vi er blevet stillet. Men som sagt, vi er begyndt at tænke over det, og på et enkelt område er der dog taget et initiativ. Det er faktisk et ganske betydeligt fremskridt. Jeg tror ikke, at man for 13 år siden overhovedet ville have drømt om at sige, at vi bare ville tænke over det. Der ville man have afvist det som vores opgave på enhver mulig måde. Det var Danmarks Blindebiblioteks opgave den gang, og det er det selvfølgelig i hovedsagen stadigvæk, men vi mener nok, at med de nye muligheder, så kommer forpligtigelsen også til os, i hvert fald i en vis udstrækning.“

Det blev også sagt - Jeg tror ikke, at vi nogensinde har diskuteret de her problemstillinger i Danmarks Forskningsbiblioteksforening og det afspejler måske meget godt, at vi står overordent-

lig famlende i denne situation. - I hvor vid udstrækning tillader teknologien adgang til offentlig information? I Betænkning om offentlig information er det den aktuelle offentlige information man, vil stille til rådighed, ikke det historiske, ikke alt det forskningsmæssige.

Teknologi og tilgængelighed

Skal der være samme adgang eller parallel adgang til informationer for ikke-handicappede/ handicappede? Kan tilgængelige hjemmesider for alle kombineres med spændende design? Hvad hjælper det, at Statens Information har lavet fine retningslinier for elektronisk publicering, når porten (hjemmesiden) er uigennemtrængelig? Hvordan sikrer vi, at digitalt baserede servicesystemer også er tilgængelige for handicappede?

Lotte Duwe Nielsen, Århus Kommunes Biblioteker:

„Vi skal alle sammen til at skifte bibliotekssystemer på et tidspunkt og der er det selvfølgelig vigtigt, at man også lokalt fastholder, at bibliotekssystemerne skal være tilgængelige for handicappede.“

Jonna Holmgaard, Ringsted Bibliotek, DBB's Overbygningsudvalg:

„Den store udfordring ligger i at få tænkt tilgængelighed med fra starten. Fordi det langt hen ad vejen er et spørgsmål om at vide, hvad for nogle hensyn, man skal tage, og så få dem tænkt med ind. Det er ikke så kompliceret. Der, hvor problemerne nogle gange opstår, eller der hvor jeg i hvert fald er stødt på problemet, det er,

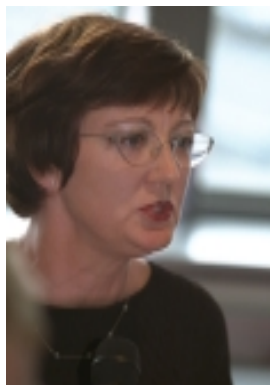
i kollisionen med teknikernes fascination af de grafiske muligheder f.eks. Der tror jeg simpelthen, at man bliver nødt til at stille nogle krav fra biblioteksledelsen om, at systemerne skal kunne fungere handicapvenligt.”

Jesper Eilsø Nielsen, web-master, Roskilde Bibliotek:

„Jeg sidder med hænderne i HTML-kode hver dag, og kan konstatere, at de krav, som bliver givet fra Dansk Blindesamfund og andre, de ikke er helt rimelige, hvis man gerne vil have et pænt design. Jeg mener, at man først og fremmest skal sætte fokus på værktøjerne sådan, at de bliver up-to-date med de browser-muligheder, der er i dag. Jeg synes, at man skulle bruge en masse ressourcer på det i stedet for at sætte en masse krav til udviklerne af hjemmesiderne, så skulle man hellere udvikle nogle værktøjer som duer.“

Helle Bjarnø, Videncenter for Synshandicap:

„At sige, at det er umuligt - at det ikke kan lade sig gøre at lave hjemmesider, som både er grafiske og spændende og så videre. Det synes jeg, er meget forkert. Jeg synes det er vigtigt at gøre opmærksom på, at det ikke er svært at lave tilgængelige hjemmesider. Man skal overholde nogle standarder, man skal tænke sig om, og man skal undgå at lave en masse af de ting, som også gør det besværligt for alle andre brugere, når de læser hjemmesider“.

Helle Wiese,

formand for Bibliotekslederforeningen, Stadsbibliotekar i Fredericia:

„Hele den informationsteknologiske udvikling gør det muligt for endnu flere at få samme adgang til viden, information og oplevelser. Og her må jeg da sige, at vi har meget store forventninger til de muligheder, der ligger i det nye bibliotekslovsforslag, som er sendt til høring, for det vil betyde en markant forbedring for de handicappede, hvis det lovforslag bliver vedtaget, sådan som det ligger nu. Det rummer bl.a. fri adgang til Internet, og det betyder konkret, at uanset hvilket lokalsamfund, hvilken kommune man bor i, skal man have adgang til Internettet, og netop Internettet skaber jo de store muligheder i de digitale projekter.”

Mogens Wiederholt,

sekretariatsleder for Center for Ligebehandling af Handicappede:

„Hvordan sørger vi for, at den udvikling, den teknologiudvikling vi ser i øjeblikket, den rent faktisk kommer handicappede til gode? Vi står ved et vendepunkt, hvor vi kan forvente, at nogle nye teknologier vil komme til at spille en helt anden rolle.

Selvfølgelig kan man kaste sig ud i meget lange tirader om, hvad den nye informationsteknologi ad åre kan føre til. Jeg tror, jeg i dag vil begrænse mig til en mere ydmyg vision, nemlig den vision, der hedder, at vi rent faktisk benytter os af nogle af de muligheder, der er til rådighed. Jeg er træt af teknologikøbmænd, som forsøger at sælge mig en forestilling om, at alt det her, det åbner alle mulige muligheder, men der er ikke nogen, der gør noget ved det. Og jeg må sige, at jeg hører lidt det samme i dag.

Vi kan godt se perspektiverne, vi kan godt se, at den her teknologi den åbner og rummer nogle muligheder for at give blinde og andre handicapgrupper en adgang til information, som de ikke har haft tidligere, men er vi villige til at tage skridtet fuldt ud? Er vi villige til rent faktisk at gøre noget ved det?

Vi lever i et land, som ud fra en traditionel, totalpolitisk sammenhæng er avanceret og vældig godt. Kigger man på helt traditionelle klassiske sociale ydelser: hjælpemidler, gode pensionsordninger, personlig assistance o.s.v. og o.s.v. har vi et system som er godt. Men når vi skal tænke videre og se den ideologi, som ligger bag, at vi har etableret os med gode sociale ydelser med det formål at sikre integration af handicappede i det danske samfund - med den konsekvens, at vi er nødt til at tænke tilgængelighed i ordets allerbredeste og allerdybeste forstand - så står vi af. Et eller andet sted så kan vi have en fornemmelse af, at vi er enormt gode til at bevillige hver især en båd, så de kan

sejle over vandet, men den tanke, at bygge en bro, den kan vi altså ikke rigtig finde ud af at gøre noget ved“.

Det blev også sagt - Et af perspektiverne er at sikre fuld digital adgang til handicappede til de informationer, der ligger. I øjeblikket er situationen den, at stort set alle dansk producerede tekster i udgangspunktet ligger i en digital version. Et digitalt produkt, som i princippet er tilgængeligt for alle brugergrupper. Derefter bruger trykkere og grafikere en masse tid på at sørge for at det bliver utilgængeligt for store handicapgrupper. - Lur mig, om vi ikke om en eller anden årrække er der, hvor man on-line kan få adgang til i hvert tilfælde hvad der er produceret af danske tekster. - Det er ikke svært at lave tilgængelige hjemmesider. - Det kan godt være, at der er behov for et „bygningsreglement“ - på det informationsteknologiske område, som sikrer, at der bliver en informationstilgængelighed, som er på et langt højere niveau end det vi har i øjeblikket. - Det handler ikke om at lave parallelsystemer, men om hvordan laver vi det hele tilgængeligt. Det må være den ultimative vision.

Professionel biblioteksbetjening af handicappede

En undersøgelse peger på, at der mangler viden på folkebibliotekerne om de forskellige handicapgrupper. Hvem er det, der skal vide mere? Og hvis ansvar er det, at det sker? Skal man satse på at have enkelte eksperter spredt rundt på bibliotekerne - en på hvert - eller er det mere fornuftigt at uddanne frontpersonalet bredt? Og hvordan skal det i så fald påvirke bibliotekaruddannelsen?

Helle Wiese,

formand for Bibliotekslederforeningen, stadsbibliotekar i Fredericia:

„Vi kommer ikke uden om, at den menneskelige faktor er afgørende, og det betyder meget, at der er en venlig og imødekommende betjening, at personalet har viden og indsigt - viden om brugerne, der kommer der på stedet. Og alligevel så må jeg sige, at det er en illusion, hvis man forventer, at der i bibliotekerne er personer, som er særligt uddannede til at imødekomme handicappedes behov. Det vil være mere realistisk at fremme tilgængeligheden ved at danne fora for erfaringsudveksling, ved at etablere regionale og nationale kurser, samtalefora om forskellige handicapgruppers forudsætninger og behov. Og her bliver

det meget vigtigt, at folkebibliotekerne samarbejder med de forskellige videntcentre på handicapområdet og med de handicaporganisationer, der findes i lokalområderne. Folkebibliotekerne har den lokale forankring. Det er også vigtigt, at folkebibliotekerne benytter sig af de råd og den vejledning, de kan få fra centrale institutioner, og her må vi jo indrømme, at DBB er uvurderlig.

Jeg synes ikke, det er biblioteksskolens opgave at uddanne bibliotekarer til at kunne betjene handicapgrupper. Det er nemlig sådan, at de dele af personalet, der hvor jeg i hvert fald kommer, som folk ofte kommer først i kontakt med, det er frontpersonalet. Det vil sige, det er de medarbejdere, som møder lånerne, når de kommer ind. Som hjælper dem til rette, og som hjælper dem hen til bibliotekaren, hvis det er det, der er påkrævet. Jeg tror, at det i høj grad er noget som de forskellige handicaporganisationer skal gå i samarbejde med nogle regionale instanser om at få lavet nogle introduktioner og nogen præsentationer til. Jeg forudser, at nu har vi endelig fået den ene medarbejder ud af de syv, som vi har, som kan betjene handicapgrupper og så rejser vedkommende. Så er vi lige vidt. Vi vil hellere have en bredt funderet viden om, hvad kan vi gøre for de forskellige ud fra de muligheder, vi har.“

Børge Søndergård,

næstformand for Danmarks Biblioteksforening, stadsbibliotekar i Horsens:

„Der er uvidenhed, bliver der sagt. Ja, man skal selvfølgelig ikke generalisere. Jeg ved, at der er biblioteker, som har en utrolig høj viden på de her områder, men jeg ved også, at der er masser af kommuner og masser af biblioteker, som har en meget lille viden på området. Så skal man ikke forklejnne den vilje, der så bliver stillet til rådighed for at prøve på at finde ud af det. Når Gyda

(Skat Nielsen red.) siger, at det nok er en god ide, at der på hvert bibliotek er i hvert fald en ekspert, så synes jeg, at vi skal huske, at en del af landets kommuner har mellem 5-10.000 indbyggere, og de har 1½ bibliotekar til rådighed. Der er grænser for, hvor mange eksperter man kan have, når man også skal tage sig af de uddannelsessøgendes problemer, af småbørnsforældrenes problemer med deres biblioteksbehov osv.“

Jens Thorhauge, direktør for Biblioteksstyrelsen:

„Ansvaret for uddannelse ligger hos kommunerne. Og i den sammenhæng må jeg sige, at efter min mening sker det bedst ved en generel efteruddannelse og ikke ved, at man indbygger et særligt element i bibliotekaruddannelsen. Det er alle personalegrupper, der skal være i stand til at hjælpe på det her område.“

Gyda Skat Nielsen,

Søllerød Kommunes Biblioteker, Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark, EDA:

„Nu blev der fra en af indlægsholderne talt om, at alle på bibliotekerne bør være orienteret om, hvordan man hjælper de handicappede. Det er jeg selvfølgelig helt enig i. Men jeg mener så også på den anden side, at det vil være fint, hvis der på bibliotekerne findes en person, som har særlig kendskab til de forskellige handicapgrupper. Når jeg nævner det her, da er det selvfølgelig med direkte henblik på Danmarks Biblioteksskole, som i meget høj grad forsømmer grunduddannelse af bibliotekarer, men også videreuddannelse af bibliotekarer omkring, hvad de forskel-

lige handicap er, og hvordan vi bedst betjener handicappede. Biblioteksskolerne har nok, må jeg sige, på biblioteksområdet en stor del af skylden for, at vi ikke betjener handicappede så godt, som vi kunne.“

Lotte Duwe Nielsen, Århus Kommunes Biblioteker:

„Undervisningsministeriet har en undersøgelse, der siger 12% af den voksne befolkning har problemer med at læse dagligdags tekster, så der burde være mange med i den problematik. En af de erfaringer vi har er, at det handler også om at formidle den nye teknologi til personalet. Man skal se den her brugergruppe, som en helt normal gruppe for ethvert bibliotek - og det leder så videre til det næste. Hvordan sikrer vi kompetenceudvikling for brugerne? Vi holder hundredvis af kurser for brugere, almindelige borgere i, hvordan man suser rundt på Internettet. Men der skal vi så også

huske, at der er altså nogle af vore brugere som har nogle særlige behov i forhold til det her.“

Charlotte Madsen, overbibliotekar, Københavns Kommunes Biblioteker:

„Det er en dårlig ide at finde en enkelt person blandt personalet, der ved det hele. Enten rejser de, eller også bliver de tilkaldt hver gang, der er en, der ser lidt forkert ud. Det gælder om at få - først og fremmest frontpersonalet - gearret til at klare mange forskellige situationer. Fordi hvis man er god til at kommunikere med mange forskellige handicappede, så er man også god til at kommunikere med f.eks. indvanderne, og folk, der har svært ved at tale og en hel masse andre. Det er et eksempel på, hvad jeg vil kalde en lavthængende frugt, at lave et beskedent, men dog godt uddannelsesinitiativ overfor frontpersonalet.“

Det blev også sagt - Nu er det sådan med biblioteker, at de er vant til at score højt på hitlisten, når det handler om borger-tilfredshed. Så da det viste sig i en undersøgelse fra Center for Ligebehandling af Handicappede, at der var tale om en begrænset tilfredshed både når det gjaldt materialeudbud, søgeredskaber, personalets forudsætninger og de fysiske rammer, så er det klart, at man var nødt til at tage rapporten op i forskellig sammenhæng, og det er klart min opfattelse, at rapporten vil blive medtænkt i kommende virksomhedsplaner og handleplaner. - Hvor bibliotekerne tidligere var hovedsageligt fysiske rum, er de i dag også ved at blive virtuelle rum, og dette kommer i høj grad de handicappede brugere tilgode.

Opgavefordeling fremover?

Hvor skal ansvaret på området placeres? Hvor går linierne mellem det kommunale, det nationale og det internationale ansvar? Hvem skal tage det lange seje træk? Hvor skal der koordineres fremover? Hvad ville de fremmødte binde sig til? Og hvor langt vurderer man den politiske vilje rækker?

Poul Lüneborg, formand for Dansk Blindesamfund:

„Problemet løses ikke på biblioteket i Fredericia. Det løses heller ikke i Horsens. De her systemer, de skal jo fastsættes måske ikke engang i Danmark. Vi skal jo ned og snakke med vores kolleger i EU, tror jeg, for at de her ting for alvor får gennemslagskraft. Men bevæger vi os indenfor Danmarks fire vægge, så er det jo et nationalt anliggende. Vi skal bruge vores biblioteksvæsen som lokale informatører og vejledere, men selve systemet, retningslinierne, normerne for fremtidens digitale bibliotekssystem, det er ikke noget, der skal samarbejdes om rundt omkring i de danske kommuner. Det er et nationalt anliggende, og derfor er denne høring vigtig.“

Poul Lüneborg, formand for Dansk Blindesamfund:

„Bibliotekerne vil fastsætte mandatoriske regler for, hvad god praksis er, når man skal opbygge EDB, IT-databaser eller hvad form denne tekst nu skal ligge i. Det er der faktisk allerede nogle i Danmark, der har taget nogle positive skridt med henblik på at realisere. Og her synes jeg, der er grund til at fremhæve den fantastiske udvikling, der har fundet sted de seneste år i Forskningsministeriet. Det er sågar kommet så vidt, at Statens Information har opsat nogle ganske fornuftige regler for offentlige publikationer, der skal foreligge i elektronisk form, således at de er tilgængelige. Så jeg vil tro, at hvis ellers Det Kongelige Bibliotek betragter sin fremtidige informationsvirksomhed som offentlig, så er biblioteket således allerede nu underlagt bindende regler på området.

Poul Lüneborg, formand for Dansk Blindesamfund:

„ Vi skal jo ikke lave nogle regler på det her område alene af hensyn til blinde for det ved vi godt i Dansk Blindesamfund - i al beskedenhed - at der næppe er mulighed for at få politisk gehør for. Men en standardisering i en eller anden udformning skal der jo til, og hvorfor så ikke vælge en praksis, som også giver tilgængelighed? Det er da snublende nærliggende. Det mener vi, i hvert fald indtil vi bliver overbevist om, at det at lave systemer, som er utilgængelige for blinde er mere hensigtsmæssigt end det modsatte.

I 1989 var der 5 blinde danskere, der havde en pc'er. I 1993 var der 50, og i dag er der nok 1000. Det er jo et udtryk for pc'ernes indtog hos mennesker med synshandicap. Det går ikke lige så hurtigt, som i danske husholdninger i almindelighed. Men det *går* hurtigt. Fremtidens biblioteksbetjening baseret på digital teknologi, det kommer altså til at stille os overfor nogle helt andre ting, som vi dog ikke kan forestille os lige her og nu. Det gør heller ikke så meget. Det vigtigste, det er, når vi skal til at lave et nyt elektronisk forskningsbibliotek og forskellige andre nye digitalt baserede servicesystemer indenfor biblioteksvæsenet, at vi så holder os for øje, hvordan vi kan sikre os, at systemerne er tilgængelige også for mennesker med handicap - også i morgendagens samfund.

Det, der er et af vore store problemer, det er det kæmpe sammenstød imellem det, som lovgivningsmagten kan tage sig af, og det som de mange private og offentlige udbydere, som ikke er regulerede, skaber af problemer. Hvad hjælper det, at Statens Information har lavet nogle ganske fine retningslinier (for elektro-

nisk publicering), når de mange tusinde designvirksomheder, som Socialministeriet og andre henvender sig til, ikke er klar over, at fronten på det hele, nemlig hjemmesiden også skal være tilgængelig for at de bagvedliggende offentlige dokumenter kan nydes i deres fulde udstrækning i kraft af, at de opfylder Statens Informations retningslinier?“

Helle Wiese, formand for Bibliotekslederforeningen, stadsbibliotekar i Fredericia:
 „På spørgsmålet om informationer er til alle og biblioteker er til alle, så er svaret stadigvæk ja. Men det kan blive endnu bedre, hvis vi skaber nogen hensigtsmæssige arbejdsfordelinger og samarbejdsformer mellem eksperter, praktikere, formidlere og brugere med det formål at skabe gode resultater og god kvalitet. Hvis de ressourcer, som afsættes til betjening af handicappede skal udnyttes bedre, så skal der være en klar opgavedeling mellem lokale, regionale og nationale forsyningscentre. Ligesom der med fordel kan udarbejdes noget grundmateriale til den informationsteknologiske formidling - i stil med FINFO. Hvorfor skal vi alle sammen opfinde den dybe tallerken, når vi gerne vil have en handicapvenlig hjemmeside? Så min allerstørste vision, det er samarbejde og en fornuftig arbejds- og opgavefordeling fremover lokalt, regionalt og nationalt.“

Børge Søndergård, næstformand for Danmarks Biblioteksforening, stadsbibliotekar i Horsens:

„Danmarks Biblioteksforening kan ligeså lidt som Kommunernes Landsforening binde danske kommunalpolitikere. Men vi kan, og vi vil tage ansvar for, at der fokuseres på problemerne. Vi vil bi-

drage til, at problemer og løsningsforslag lander på kommunalpolitikernes bord, og vi vil samarbejde med alle, som vil fremme sagen.

Det var oplagt, at vi fik nedsat en analysegruppe med repræsentanter fra folkebiblioteker, overbygningsbiblioteker, herunder ikke mindst Danmarks Blindebibliotek, videnscentre på handicapområdet, Center for Ligebehandling af Handicappede, Biblioteksstyrelsen og handicaporganisationerne. Analysegruppen skulle blandt andet have til formål at analysere de fremtidige informations- og oplevelsestilbud til handicappede samt ikke mindst nogle bud på formater, medietyper og fremførelsesveje, drøfte og fastlægge kravene til det landsdækkende lånesamarbejde, drøfte og fastlægge opgaven mellem lokale, statslige og internationale organer, udarbejde handicapkrav i forhold til informationsteknologi og bibliotekssystemer, drøfte og påvirke universelt design. Det er vigtigt, at analysegruppen får politisk opmærksomhed og midler til arbejdet. Danmarks Biblioteksforening går meget gerne ind i en sådan analysegruppe, ligesom vi gerne vil være med til at udforme kommissorium og indhold for arbejdet. Tovholdere på et sådant arbejde finder vi passende kunne være Blindebiblioteket, Biblioteksstyrelsen og Center for ligebehandling i forening.

Man kunne udgive en manual med gode og enkle tekniske og servicemæssige råd til udvikling af handikaptilgængelighed i folkebibliotekerne - en slags 'best practice'. Jeg ved godt, der findes nogen allerede blandt andet, Blindebibliotekets lille bog: Software,

også Center for Tilgængelighed, har givet nogle gode råd omkring web-designs. Jeg føler, jeg har brug for at få det hele sat noget mere sammen i noget meget let tilgængeligt - og så helt ud til kommunerne og helt ud til folkebibliotekerne.“

Jens Thorhauge, direktør for Biblioteksstyrelsen:

„Jeg er meget glad for de tidligere indlæg. Jeg synes, at der både fra Biblioteksforeningen og fra biblioteksledernes side blev lagt op til et øget kommunalt engagement, og det synes jeg er en del af Statens ansvar at inspirere til. Staten har et meget klart ansvar i forhold til Blindebiblioteket, og vi har et ansvar i forhold til offentlig information. Vi har et ansvar i forhold til DEF, som det blev påpeget. Vi har et ansvar i forhold til lovgivningsarbejdet til stadihed at holde os disse ideelle målsætninger for øje, og det prøver vi at leve op til.

Man kunne forestille sig en større lokalindsats; at kommunerne og bibliotekerne forpligtede sig mere på det her område, og det vil indebære, at den statslige prioritering ændres. Der kan man jo så tænke videre i forhold til nogle af de oplæg, som også har været her, altså at Danmarks Blindebibliotek blev det Danmarks Digitale Bibliotek, som blev foreslået, og at man så fik den gode vejledning lokalt“.

Mogens Wiederholt,

sekretariatsleder for Center for Ligebehandling af Handicappede:

„Et eller andet sted er det ufatteligt enkelt, og så ved jeg selvfølgelig også godt, at det er uendeligt kompliceret. Det er enkelt på den måde, at det er ikke svært at tænke den tanke, men det er

kompliceret på den måde, at det er svært at få nogen til at tage ansvaret for, at det rent faktisk også realiseres. Og derfor er jeg selvfølgelig lidt ked af, at Kulturministeren ikke kunne komme alligevel, for jeg ville godt have givet hende den besked, at hun meget gerne måtte gå hjem og tage sig det ansvar på, i samarbejde med Forskningsministeren, som jo i øjeblikket sidder med et stort udredningsarbejde omkring det digitale Danmark. Det kan lade sig gøre. Det kræver selvfølgelig, at der er nogen der gør det, det kræver, at der er nogen, der fastlægger standarder for, hvordan det her skal fungere. Det kræver, at vi får lavet en ophavsretslovgivning, som kan løse de her problemer.

Ideen med det digitale Danmark - ideen med at sørge for, at hver eneste lille fil, der produceres i dette land, gøres tilgængelig, det er altså en ide, som også er markedsført i forhold til det forskningsministerielle projekt om det digitale Danmark. Og jeg håber selvfølgelig, at der er nogen, som vil gå ind og løfte. For det forudsætter, at der er nogen, der går ind og siger: Jamen vi spænder os politisk for den her vogn, og siger, at det er uanstændigt i 1999 ikke at tænke den tanke til ende. Derfor prøver vi selvfølgelig at løfte den tanke”.

Jens Thorhauge, direktør for Biblioteksstyrelsen:

”Jeg er så glad for, at min institution, som vært for Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek faktisk har iværksat en handicapredegørelse til DEF-projektet. Vi har bestilt den hos dem, som ved mest om det, regner vi med, og det er Danmarks Blindebibliotek. Vi skal have udarbejdet en redegørelse for, hvordan vi bedst kan give handicappede adgang til de informationer, der lig-

ger på området. Og jeg synes, at det er et godt, og aktivt skridt. Og vi håber, at den rapport vi får, også kan bruges i forhold til "DanBib for alle" - så skal vi naturligvis prøve at gøre det for alle.

I de forslag til lov om biblioteksvirksomhed, der er sendt til høring er der en paragraf, der siger, at Danmarks Blindebibliotek virker som overcentral for folkebibliotekerne ved at søge at fremskaffe materiale til bibliotekerne med særlig henblik på informationsformidling til blinde, svagtseende, ordblinde og andre, der på grund af handicap er ude af stand til - eller har vanskeligt ved at læse trykt tekst. Danmarks Blindebibliotek formidler lån fra ind- og udland i tilknytning til folkebibliotekernes betjening af den omtalte gruppe af borgere. Og så er der et nyt stykke 2, som siger: Danmarks Blindebibliotek kan rådgive biblioteksvæsenet om forhold af betydning for betjening af gruppen af brugere, der er nævnt i stykke 1. Og her ligger der altså en opmærk-

somhed på, at vi har brug for rådgivning, og at vi har en instans, der kan give den. Det, det drejer sig om er, at kommunerne føler anledning til at rekvirere den.

Jeg synes, man skal klø på og fremhæve de gode eksempler - best practise - og jeg ved ikke, om jeg er ivrig tilhænger af, at der skal nedsættes endnu en analysegruppe. Bolden blev spillet til blandt andre Biblioteksstyrelsen, og vi vil i første omgang afvente den handicapdegrørelse vi får fra Danmarks Blindebibliotek og se hvad den lægger op til.“

*Helle Wiese, formand for Bibliotekslederforeningen,
stadsbibliotekar i Fredericia:*

„Poul Lüneborg siger, at vi er uvidende, og jeg må jo nok desværre sige, at jeg er rigtig enig. Vi ved faktisk ikke ret meget, hverken om de forskellige handicapgrupper eller hvordan vi sådan på elektronisk vis kan komme i gang med at stille de her nye, informationer til rådighed ved hjælp af informationsteknologi. Vi har stort set alle sammen en hjemmeside. Nogen biblioteker bl.a. Gladsaxe har gjort meget ud af at få lavet nogen handicapvenlige hjemmesider. Men kan det dog virkelig være meningen, at der skal være 250 biblioteker, som hver for sig skal finde ud af, hvordan de løser det problem?

Det er godt med alle de gode intentioner, men man kunne måske forestille sig, at Danmarks Blindebibliotek meget hurtigt fremstillede noget software, der gjorde, at vi i løbet af ganske kort tid faktisk kunne lave hjemmesider, som var tilgængelige for de handicapgrupper, som Blindebiblioteket servicerer. Så må vi finde nogle samarbejdspartnere og få lavet de andre tilgængeligheder sammen med.“

Det blev også sagt - I Danmarks Biblioteksforening finder vi rapporten om folkebibliotekernes tilgængelighed (Center for Ligebehandling af Handicappede) meget væsentlig, og vi vil tage ansvaret for, at den kommer på dagsordenen i kommunerne og i folkebibliotekerne. Samtidig er vi klar over, at der er en økonomisk virkelighed, som er meget stram i kommunerne.- Der er et helt kontant ansvar hos kommunerne; nemlig at sikre, at personalet er godt uddannet. Jeg ser også et ansvar hos organisationerne for at holde os til ilden og arbejde med sagen. - På det statslige plan mener vi, at der må arbejdes seriøst med at handicaptilgængeliggøre Det Elektroniske Forskningsbibliotek og senere det som skal hedde Danmarks elektroniske bibliotek og også DanBib for alle. Biblioteksskolen må tage ansvar for at udarbejde relevant efteruddannelse.

DBB's fremtidige rolle

At Danmarks Blindbibliotek bærer et centralt ansvar på den danske arena er åbenbart.

Elsebeth Tank, direktør, Danmarks Blindbibliotek:

„Jeg synes egentlig DBB er et udmærket bud på et sted, hvor man kunne forankre nogle af de opgaver, vi er enige om, skal løses. Derfor er vi også meget tilfredse med, at der i det lovudkast, som ligger til den nye bibliotekslov står, at Danmarks Blindbibliotek kan udøve rådgivende virksomhed overfor biblioteksvæsenet som sådan, fordi vi betragter det som en sanktionering til den nye kurs, vi allerede er slået ind på.

Som mange tilstedeværende har påpeget, kunne vi godt trænge til noget mere samlet viden på hele dette felt - i hvert fald i biblioteksvæsenet. Den findes jo. På DBB er vi faktisk godt med i udviklingen, men vores viden og vore erfaringer er ikke i tilstrækkelig grad kanaliseret ud i biblioteksvæsenet.

DBB har en meget vigtig rolle som bindeled imellem handicapverdenen med ekspertise på området og biblioteksvæsenet. Den viden vi ikke selv prioriterer at opbygge, henter vi gennem et fornuftigt samarbejde med Blindeinstituttet, Refsnæsskolen og an-

dre centrale organisationer, som har ekspertviden på hver deres område. Vores opgave er bl.a. at videreformidle vores egne erfaringer til glæde for bibliotekerne.

Danmarks Biblioteksforenings repræsentant har i dag foreslået, at vi skal nedsætte et forum til afklaring af en række spørgsmål om teknologianvendelse i bibliotekerne. På DBB har vi et udmærket overbygningsudvalg, som repræsenterer Biblioteksstyrelsen, Centralbibliotekerne, Bibliotekslederne, Danmarks Biblioteksforening og andre gode mennesker: Der er ingen grund til at mene, at vi ikke kunne kombinere dette overbygningsudvalg med vores brugerkomite, som jo repræsenterer handicaporganisationerne og kombinere videre med de andre institutioner som vi samarbejder med på området. Så frem for, at vi nu skal sætte os i et nyt stort forum og tage en ny diskussion, så tror jeg egentlig hellere, at vi på DBB vil påtage os behovet for løbende diskussion og afklaring i samspil med disse brugerrepræsentanter.

På DBB påtager vi os et ansvar, naturligvis gør vi det, og vi påtager os gerne et ansvar, der er større end det vi historisk har haft, men vi ved også godt, at vi ikke kan løfte opgaven alene.

Vi håber på et samarbejde med bibliotekerne lokalt, med forskningsbibliotekerne og med Biblioteksstyrelsen, og jeg synes også, at der i dag på trods af eventuelle uenigheder er givet udtryk for mange gode viljer. Gode viljer er ikke tilstrækkeligt, men de er dog den første forudsætning for at komme ud af stedet.“

Danmarks Blindebibliotek

Teglværksgade 37
DK-2100 København Ø
Telefon: 39 27 44 44
Fax: 39 27 44 54
E-mail: dbb@dbb.dk
Internet: www.dbb.dk

„Nogle af jeres indlæg er meget præget af i dag og i går, og det høringen her handler om, det er altså i morgen. Det er meget godt, at bibliotekerne har gjort et stort stykke arbejde siden anden verdenskrig og frem til udgangen af 1999, og det skal selvfølgelig påskønnes. Men det som er interessant ved denne høring er, at der for en gangs skyld er nogen, der, måske i 11. time, men dog inden klokken går i slag, har sagt, vi står overfor et teknologiskifte, som giver os nogle fantastiske muligheder. Og jeg tror faktisk det er på grund af jeres - undskyld udtrykket, uvidenhed - at I er så nervøse og tilbageholdende overfor denne her diskussion. Teknologiskiftets betydning vil afhænge af, om den politiske vilje til at gøre information tilgængelig i elektronisk form er til stede eller ej.”

Poul Lüneborg, formand for Dansk Blindesamfund